

LEWIS HINE / WIKIMEDIA COMMONS

Un somni que floreix: l'escriptura i la vida

MARINA ESPASA

Una de les potes més febles del panorama editorial en català és la traducció d'assaig, i ja no diguem d'assaig literari.

Per això, aquest petit volum que recull tots els assajos, articles i cartes de Carson McCullers i que és el segon volum sobre literatura que publica L'Altra Editorial –el primer va ser un de James Salter, *L'art de la ficció*– és especialment d'agrair, pel que representa i pel que és: l'oportunitat d'espiar la feina d'una de les escriptores més excepcionals de la literatura nord-americana del se-

gle XX. Qualsevol lector i, sobretot, qualsevol aspirant a escriptor té al seu abast un llibre a la vegada útil i inoblidable.

Carson McCullers (1917-1967) va ser una nena escriptora prodigi: va publicar *El cor és un caçador solitari* el 1940 amb només 23 anys, i es va convertir de manera instantània en una llegenda viva. A més d'haver escrit una història profunda i commovedora, havia donat veu a tota una societat, la del sud dels Estats Units, amb un problema social gravíssim, la divisió social entre blancs i negres. Era una veu única i personalíssima que parlava des dels marges de la soci-

ENTRE LA SOLITUD I EL SOMNI
CARSON MCCULLERS
L'ALTRA
TRAD. ALBA DEDEU
192 PÀG. / 19,95 €

etat i es preguntava sobre la capacitat que els éssers solitaris tenen d'estimar.

La força de la imaginació

L'assaig més important del volum és el que McCullers dedica, precisament, a la concepció, l'estructura, la redacció i el desenvolupament dels personatges d'aquesta novel·la: si el llegissin tots els estudiants d'escriptura creativa avançarien un any de cop! O abandonarien el somni de ser escriptors, perquè s'adonarien del grau de complexitat, elaboració i sofisticació que requereix tenir "una mirada tan pura com la d'un nen petit",

com diuen els clixés sobre l'escriptora. Tot el contrari: McCullers deixa ben clar que, sota una història i uns personatges en aparença senzills, la feina d'escriptura és ingent, i detalla fins a un grau sorprenent, i amb una gran capacitat pedagògica, les diferències d'estil i llenguatge que aplica a cada personatge o situació. Al costat d'aquest assaig n'hi ha un parell més sobre l'ofici d'escriure: un que relata les obres de teatre que obligava a representar als germans petits i un altre, titulat *El somni que floreix: notes sobre l'escriptura*, en què demostra un altíssim grau de consciència i de control sobre els mecanismes que regeixen la creació literària i en què fa una defensa a ultrança de la ficció: "En la imaginació hi ha més veritat que en la realitat".

Però aquest no és un llibre per a escriptors, ni de bon tros. Els articles i cartes que hi ha a la primera part són preciosos i parlen de mil coses: hi ha cartes d'amor, articles sobre els records infantils de Nadal a Geòrgia, reflexions sobre què vol dir ser de Brooklyn i què vol dir ser de Geòrgia que demostren que el problema de la identitat sempre ha estat central en la construcció íntima i col·lectiva de qualsevol persona, i algunes reflexions sobre el concepte *solitud* com a eix de la idiosincràsia nord-americana, amb referències a Thoreau com algú que volia "arraconar el món": una manera precisa de parlar-ne. Enumera les lectures que la van marcar i n'explica el perquè: William Faulkner, els russos, *Donetes*, de May Alcott, els contes d'Isak Dinesen i de Katherine Mansfield... Llegir qualsevol dels assajos que integren el llibre és una manera privilegiada d'entrar dins del cap d'una escriptora que va viure malalta i va morir jove, un geni tocat per un llampec febril que li va donar la visió necessària per deixar una obra intensa, concisa i plena de misteri. ♦♦

Bells i maleïts

DAMIÀ ALOU

Aquest llibre de Pietro Citati (Florència, 1930) sobre Zelda i Francis Scott Fitzgerald que acaba de publicar l'elegant i discreta Gatopardo Ediciones amb el títol, tan exacte com poètic, de *La muerte de la mariposa*, no és una biografia de la parella, com el de Kyra Stromberg que va editar el 2001 Muchnik Editores, ni tampoc una recreació novel·lada com la de Budd Schulberg *El desencantado* –publicada a Acanalado el 2004–, ni tampoc un estudi clàssic com el de Robert Sklar, que encara es pot trobar traduït en l'edició de Barral. És quelcom més agraït per al lector, un tipus de llibre només a l'abast d'algú del talent de Citati: un acostament literari a la mateixa literatura de Fitzgerald, una interrogació dels vincles més profunds que uneixen la seva obra amb la seva biografia, de com algú que va escriure algunes

de les millors i més líriques pàgines de la literatura nord-americana es va veure abocat a una vida breu, desgraciada, plena de pors i d'alcohol. Citati, un dels assagistes més prestigiosos d'Itàlia, autor d'un llibre imprescindible sobre Kafka, i de qui Gatopardo ha publicat una biografia d'Alexandre el Gran i una altra de Katherine Mansfield, no ens aporta en aquest llibre dades noves sobre la parella, ni descobriments inesperats ni cap interpretació pretesament original ni abstrusa. Jo diria que el que aporta sobretot és ordre i comprensió, un punt de vista lúcid i intel·ligent, un fil que emmarca els episodis més importants de la seva vida, i, sobretot, com la seva unió i la seva fascinació/obsessió per Zelda van ser el motor de la seva obra i de la seva ànsia de triomf des que es van conèixer, el 1918. Perquè, com diu Citati: "El veritable misteri és com va néixer el seu art".

L'assagista italià ens presenta un Francis Scott Fitzgerald que s'as-

LA MUERTE DE LA MARIPOSA
PIETRO CITATI
GATOPARDO
EDICIONES
TRADUCCIÓN DE
TERESA CLAVEL
104 PÀG. / 14,95 €

sembla molt al protagonista de la seva novel·la més famosa, Jay Gatsby, algú que només viu per fer realitat un somni de joventut, el compliment del qual només pot acabar tràgicament.

Entendre la pròpia desgràcia

"La recerca de la felicitat és el més gran i potser únic crim del qual nosaltres, en la nostra petita misèria, som capaços", va escriure –i després va suprimir– a *Hermosos, y malditos*, la seva segona novel·la. És l'època en què ells també són bells i –tot i que potser encara no ho saben– maleïts. També són famosos; ell guanya molts diners escrivint, i sempre sense èxit, intenten estalviar. Però la seva vida és desenfrenada, destructiva, d'estirar més el braç que la màniga: "Detesto l'avarícia i fins i tot la previsió", diu Scott. És com si per poder construir el seu art, tot el que és material s'hagués de fondre sota els seus dits. I a poc a poc, copa rere copa, els

Fitzgerald van perdre la pau i la salut i van abusar del seu amor. Tal com diu Citati, Scott mai va entendre per què, però els seus llibres van entendre el que ell no va entendre mai. I a poc a poc Zelda també va anar perdent la raó. Aficionada al ball des de sempre, als 27 anys va decidir que volia ser ballarina. Es va convertir en una mena d'obsessió: ballava tot el dia i tota la nit, davant d'un mirall, volia ser una Pavlova, però al final acabaria sent internada en un psiquiàtric. Poc abans de morir, Fitzgerald li escriuria a la filla: "Els malalts mentals són simples convidats a la terra, eterns estrangers que arrossegueu decàlegs trencats que no saben llegir".

Cap amant de Scott Fitzgerald pot deixar de llegir aquest llibre breu, d'una intensitat que de vegades et deixa bocabadat, que és també una de les millors antologies de les pàgines de Fitzgerald, que Citati ens serveix amb una prosa igualment extraordinària. ♦♦